

EPISODE 1

เสียงวัยรุ่นสู่ข้อเสนอทางนโยบาย เพื่อสุขภาพทางเพศและอนามัย การเจริญพันธุ์สำหรับทุกคน

Good Practice

สารบัญ

4 บทนำ

8 บทที่ 1

ฟังเสียงที่แท้จริงของวัยรุ่น

20 บทที่ 2

การมีส่วนร่วมของวัยรุ่น
สู่การผลักดันเชิงนโยบาย

27 บทที่ 3

ความรู้สึอคติและปัญหาสังคม

31 บทที่ 4

สื่อสารสิทธิ สื่อสร้างการ
มีส่วนร่วมคนหนุ่มสาว

บทนำ

ป

ประเทศไทยใน พ.ศ. 2564 อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญ ที่ต้องเผชิญกับความท้าทายในหลายมิติของเปลี่ยนแปลงทางสังคม หนึ่งในประเด็นเหล่านั้น คือเรื่องที่กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNFPA) ให้ความสำคัญตลอดมา นั่นคือเรื่องของการพัฒนาและยกระดับสิทธิทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเคลื่อนไปสู่ความเท่าเทียมระหว่างชายหญิง ตลอดจนคลี่คลายปมเหตุในประเด็นความรุนแรงบนฐานเพศ หากประเทศไทยสามารถพัฒนาสิทธิเสียงของวัยรุ่นให้เข้าไปมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายในเรื่องเหล่านี้ได้ เท่ากับเป็นการรับประกันความสำเร็จในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นเป้าหมายระยะยาวในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ การสร้างหลักประกันว่าทุกคนจะมีสุขภาวะที่ดี ส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัยภายในปี พ.ศ. 2573

สถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับภาวะสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ในประเทศไทยนั้น มีการสำรวจข้อมูลจากสำนักกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในปี 2562 ทำการสำรวจในกลุ่มวัยรุ่นไทยในช่วงอายุ 15-19 ปี จำนวน 5 ล้านคน พบว่าปัญหาที่ยังคงน่าวิตกในสังคมไทย

คือการตั้งครรภ์โดยยังไม่มีความพร้อมในกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่น โดยมีตัวเลขเกี่ยวกับอัตราการตั้งครรภ์ 2.5 แสนคนต่อปี ในขณะที่เยาวชนและวัยรุ่นร้อยละ 65 ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการป้องกันการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยมีเยาวชนและวัยรุ่นที่มีความรู้และนำมาใช้ปฏิบัติเกี่ยวกับการคุมกำเนิดระหว่างมีเพศสัมพันธ์ เพียง 1 ใน 3 โดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทำให้กลุ่มประชากรนี้มีอัตราการคลอดบุตรเฉลี่ย 1.2 แสนรายต่อปี ทั้งๆ ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในภาวะการตั้งครรภ์ คลอดบุตร รวมไปถึงสถานการณ์ภายหลังจากการคลอดที่จะตามมา

ด้วยจุดยืนของ UNFPA ในการดำเนินบทบาทในการเสริมสร้างให้ประชากรทุกคนโดยเฉพาะเยาวชนและวัยรุ่นเข้าถึงการคุมกำเนิดอยู่บนฐานสิทธิเพื่อเป็นก้าวที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง จึงได้เล็งเห็นว่าสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวควรวางโครงการความร่วมมือต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาครีเอช่ายที่เป็นสิทธิเสียงของเยาวชนและวัยรุ่น เพื่อเดินหน้าในภาคปฏิบัติเพื่อความสำเร็จในเป้าหมายยุทธศาสตร์สามด้านที่ทาง UNFPA ตั้งเป้าหมายไว้ นั่นคือ การลดอัตราการตั้งครรภ์และการคลอดในวัยรุ่น ยุติการเสียชีวิตของมารดาจากสาเหตุที่ป้องกันได้ และยุติการกระทำความรุนแรงบนฐานเพศทุกรูปแบบ โดยอาศัยกลไกในการผลักดันให้สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยได้มีส่วนร่วมในเชิงนโยบายระดับประเทศ เปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้ใช้สิทธิโดยชอบของตนสะท้อนความคิดเห็นต่างๆ ด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ รวมทั้งสร้างความร่วมมือกับพันธมิตรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

ดังนั้นเองแผนความร่วมมือครั้งที่ 11 ของ UNFPA (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย) และภาคีในประเทศไทยที่ดำเนินการในระหว่างปี พ.ศ. 2560-2564 จึงชูประเด็นการขับเคลื่อนต่างๆ ตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งเรื่องของสิทธิเสียงของวัยรุ่นคนหนุ่มสาว ผ่านการเคลื่อนไหวที่นำไปสู่ข้อเสนอแนะด้านนโยบายเรื่องสิทธิสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ ในการประชุมคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นประจำปี 2562¹ ตลอดจนความร่วมมือเชิงกลยุทธ์กับพันธมิตรองค์กรสื่อต่างๆ ทั้งสื่อกระแสหลัก ซึ่งได้แก่องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai Public Broadcasting Service) หรือ ส.ส.ท. และสื่อออนไลน์เพื่อให้ความรู้ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ที่ถูกต้องแก่วัยรุ่น สิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม สิทธิต่างๆ ในการจัดการและการได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐเมื่อเกิดการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม ซึ่งรวมไปถึงสิทธิของแม่วัยรุ่นที่ต้องได้เรียนต่อภายใต้การตัดสินใจของแม่วัยรุ่น และสร้างความเข้าใจเรื่องสิทธิสุขภาพทางเพศในกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ ความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นผนวกกับความร่วมมือของเครือข่ายพันธมิตรทั้งภาคเอกชนและการมีส่วนร่วมทางนโยบายระดับชาติจากกลุ่มวัยรุ่นทำให้ได้ผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาให้สุขภาวะทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ของวัยรุ่นให้อยู่บนฐานสิทธิได้อย่างแท้จริง

1 <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER17/DRAWER002/GENERAL/DATA0002/00002366.PDF>; https://www.dcy.go.th/webnew/main/services/images/13_04_01.pdf

บทที่ 1

ฟังเสียงที่แท้จริงของวัยรุ่น

“ประเทศไทยได้ให้โอกาสกับทั้งวัยรุ่นหญิงและชายเข้าไป
เป็นกรรมการระดับชาติ ซึ่งเป็นกรรมการในการกำกับ
ทิศทาง และนโยบายการขับเคลื่อนงานในทุกมิติที่เกี่ยว
กับการตั้งครรภ์ในประเทศไทย ตรงนี้การที่เรามีกรรมการ
ระดับชาติแล้วให้ผู้ใหญ่มาเป็นคนคิดทั้งหมด บางทีอาจจะไม่
ครอบคลุมถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กและวัยรุ่นจริงๆ หรือ
อาจจะยังไม่ได้สะท้อนอีกหลายๆ เรื่อง จึงได้ให้วัยรุ่นใช้พื้นที่
นี้เป็นอีกที่หนึ่ง ถึงแม้จะมีผู้แทนแค่สองคน แต่ก็สามารถให้
ความคิดเห็นได้อย่างมีความหมายในเรื่องของกฎหมาย
ที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น”

โยธิน ทองพะวา ประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

ย

เยาวชน วัยรุ่น คนหนุ่มสาวคือกลุ่มเป้าหมายหลักของ พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ดังนั้น การประสานความร่วมมือของทั้ง UNFPA และเครือข่ายจึงส่งเสริมให้ตัวแทนของวัยรุ่นทั้งชายและหญิงมีการประสานงานกับระดับภาครัฐและระดับนโยบาย โดยการมีส่วนร่วมของผู้แทนเยาวชนและวัยรุ่นในการเข้าร่วมสะท้อนเสียงและสิทธิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในประเด็นสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ โดยเฉพาะการใช้สิทธิของวัยรุ่นคนหนุ่มสาวภายใต้มาตรา 5 ของ พ.ร.บ.ฯ ที่เน้นให้วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเองและมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ ได้รับการบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้รับการรักษาความลับและความเป็นส่วนตัว ได้รับการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาคและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และได้รับสิทธิอื่นใดภายใต้ พ.ร.บ.ฯ ฉบับนี้ ในการประชุมของคณะกรรมการฯ ทุกครั้ง จึงมีตัวแทนวัยรุ่นชายหญิงอย่างละ 1 ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างรอบด้าน

นอกจากการมีส่วนร่วมในเชิงกฎหมายแล้ว เยาวชน วัยรุ่น คนหนุ่มสาวยังมีพื้นที่ในการเสนอเนื้อหาที่สะท้อนเสียงของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยเพื่อรวบรวมให้เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดย UNFPA (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ) ได้ประสานความร่วมมือกับสภาเด็ก

และเยาวชนแห่งประเทศไทย และการสนับสนุนจากสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (Thai PBS) ทำการสำรวจ “เสียงเยาวชนและวัยรุ่นไทยเรื่องสิทธิสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ภายใต้ พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559” โดยกิจกรรมนี้เป็นการส่งเสริมให้วัยรุ่นตระหนักและเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเอื้อต่อการเข้าถึงสิทธิภายใต้มาตรา 5 ที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

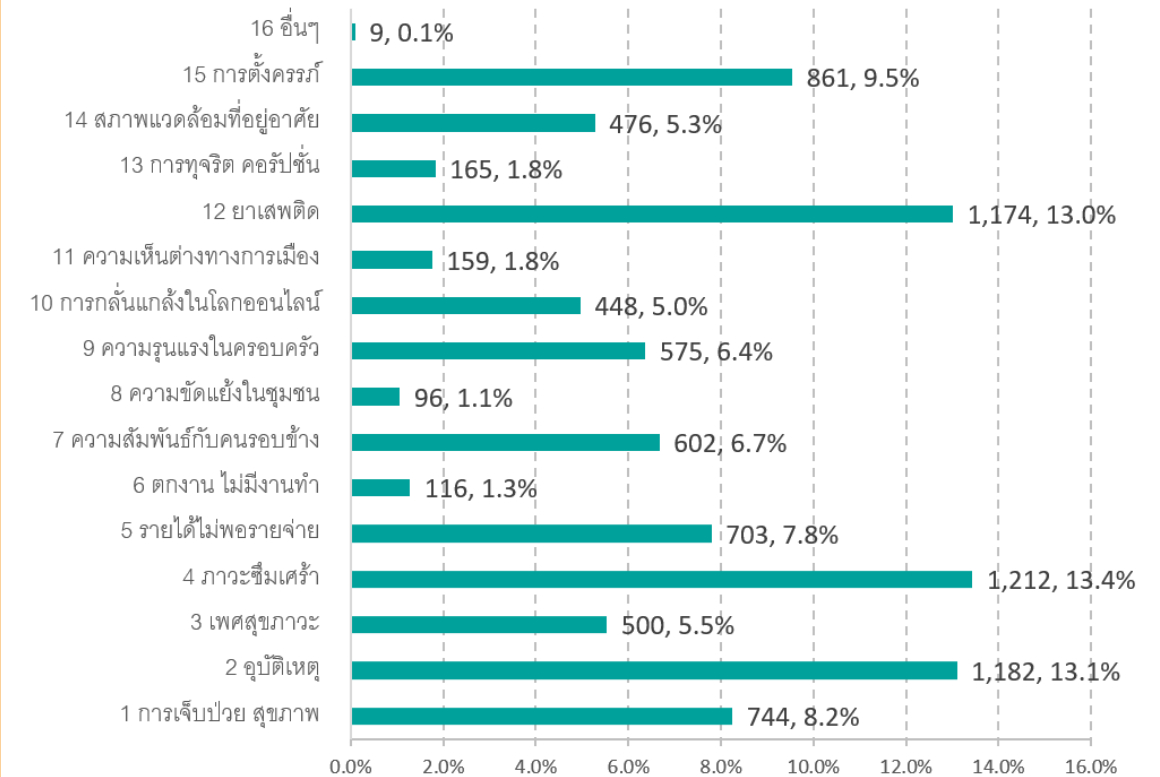
สำหรับการดำเนินกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังกล่าว เกิดขึ้นโดยอาศัยเครื่องมือด้านเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของวัยรุ่น นั่นคือแอปพลิเคชัน C-Site ของไทยพีบีเอสเพื่อสำรวจความต้องการด้านสิทธิทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ โดยวัยรุ่นสามารถร่วมกิจกรรมได้ผ่านทางอินเทอร์เน็ตและผ่านทางโทรศัพท์มือถือ แบบสอบถามที่ใช้เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันของสำนักนักข่าวพลเมืองของไทยพีบีเอสและสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นตัวแทนของวัยรุ่นไทย ทำการสำรวจกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก เยาวชน และวัยรุ่นในช่วงอายุ 10-25 ปี ตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2562 ผลสำรวจความต้องการของน้องๆ วัยรุ่นเกี่ยวกับสิทธิด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ภายใต้โครงการนี้ทำให้เห็นถึงความต้องการต่างๆ ของเยาวชนและวัยรุ่น เสี่ยงสะท้อนจากน้องๆ เยาวชนและวัยรุ่นจำนวนประมาณกว่า 3,000 คนทั่วประเทศต่อสภาพปัญหาและความต้องการด้านสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์สรุปได้ 5 เรื่อง โดยสามารถประมวลจากแบบสอบถามได้ผลลัพธ์ดังต่อไปนี้²

2 <https://thailand.unfpa.org/th/youth-voice>

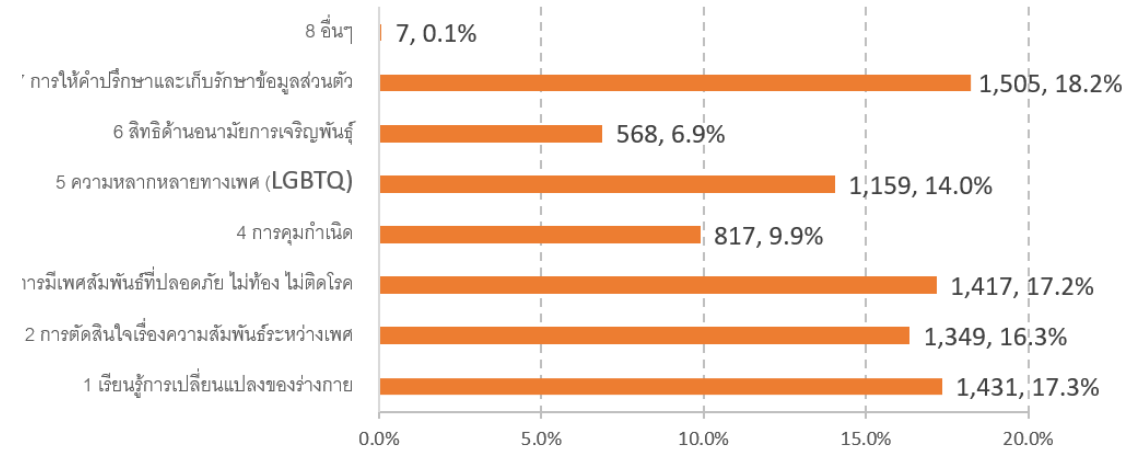
- เด็ก เยาวชน และวัยรุ่นมีความกังวลใจต่อสี่เรื่องหลักที่มีผลกระทบต่อยุวชนมากที่สุด นั่นคือ ปัญหาซึมเศร้า อุบัติเหตุ ยาเสพติด และการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
- เด็ก เยาวชน และวัยรุ่นมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาในสถานศึกษาในภาพรวม แต่ยังคงต้องปรับปรุงเนื้อหาให้รอบด้านโดยคำนึงถึงสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ของวัยรุ่นมากขึ้น ไม่มุ่งเพียงการนำเสนอผลกระทบทางลบของการมีเพศสัมพันธ์ และต้องเพิ่มศักยภาพของบุคลากร ครู เรื่องการให้คำปรึกษาและเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัวของเด็ก เยาวชน และวัยรุ่น
- ต่อคำถามที่เกี่ยวกับการเลี้ยงดูและทัศนคติของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้และปรับทัศนคติเรื่องเพศวิถีศึกษาของเด็ก เยาวชนและวัยรุ่น อีกทั้งเด็ก เยาวชน และวัยรุ่นมีความต้องการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับคนรุ่นใหม่ในอนาคต
- ต่อคำถามที่ว่า “ถ้า ‘ฉันท้อง’ หรือ ‘คนรักของฉันท้อง’” ครึ่งหนึ่งของเด็ก เยาวชนและวัยรุ่นมีความเห็นว่า “แม่” เป็นบุคคลแรกๆ ที่ตนจะปรึกษาและขอคำแนะนำ โดย 2 ใน 3 ของเด็กและวัยรุ่นมั่นใจว่าตนมีความรู้ที่สามารถให้คำแนะนำกับเพื่อนที่ตั้งท้องได้ ว่าควรทำอย่างไร โดยเฉพาะความรู้เรื่องการพิทักษ์สิทธิเมื่อวัยรุ่นตั้งครรภ์
- จากการสำรวจ ครึ่งหนึ่งของเด็กและวัยรุ่นรู้สึกพึงพอใจการให้บริการอนามัยการเจริญพันธุ์ในพื้นที่ที่ตนพักอาศัย แต่ควรมีการปรับปรุงเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก เยาวชน

และวัยรุ่นมากขึ้นโดยเฉพาะในเรื่องการเพิ่มช่องทางการสื่อสารให้คำปรึกษาและข้อมูลทางโซเชียลมีเดียที่เหมาะสมกับวัยรุ่น ตลอดจนมีช่องทางการเข้าถึงถุงยางอนามัยที่เป็นมิตรมากขึ้น

Box 1 – ผลสำรวจเสียงเด็ก เยาวชน และวัยรุ่น ประมาณสามพันคน สะท้อนปัญหาที่มีผลต่อชีวิตวัยรุ่นมากที่สุด

Box 2 - ฉันทายากรเรียนรู้เรื่องต่อไปนีเพื่อให้เข้าใจเพศวิถีศึกษาอย่างรอบด้าน

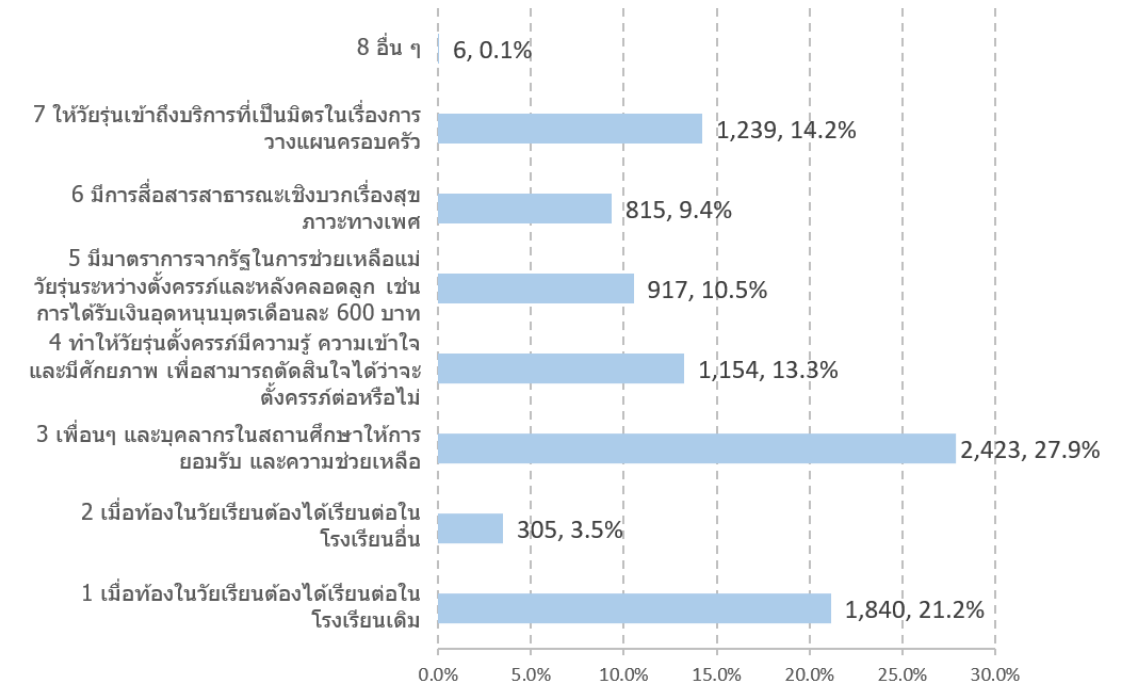
ผลการสำรวจในครั้งนี่ยังสามารถสรุปสาระสำคัญ และได้กลายเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสะท้อนขึ้นไปยังที่ประชุมของคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยมีข้อเสนอ 3 ประเด็นสำคัญ³ ข้อเสนอแรกคือ **ให้วัยรุ่นมีส่วนร่วมวางแผนและประเมิน** เป็นการส่งเสริมและ

预览已结束，完整报告链接和二维码如下：

https://www.yunbaogao.cn/report/index/report?reportId=5_19928

Box 3 - เมื่อวัยรุ่นตั้งครรภ์จนเห็นว่าควรได้รับสิทธิดังต่อไปนี้

วัยรุ่น โดยเฉพาะกลุ่มที่ยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนั้นยังควรจัดให้มีช่องทางในการเข้าถึงถุงยางอนามัยที่เป็นมิตรมากขึ้นสำหรับเยาวชนและวัยรุ่น เป็นช่องทางและการให้บริการที่ไม่นำไปสู่อคติหรือการตีตราจากผู้ใหญ่และจากสังคมโดยรวม ในกรณีที่ตั้งครรภ์ เยาวชนและวัยรุ่นควรมีความรู้ความเข้าใจว่ามีช่องทางที่เป็นมิตรใดบ้างที่สามารถให้คำแนะนำและให้การช่วยเหลือตามสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เยาวชนและวัยรุ่นควรได้รับและต้องการ